

Alles
wat je altijd
al wilde weten
— OVER —
Holebi's*

*maar nooit durfde te vragen!

COLOFON

Redactie: Fran Bambust, Kenneth Mills, Katrien Vanleirberghé
Eindredactie: Dennis De Roover, Jeroen Borghs, Leen De Wispelaere
Vormgeving: Virginie Soetaert
Met dank aan: Mark Querton, Saskia Aerts, Merhaba, Holebi-pastores,
Transgender Infopunt, Ella, Sensoa, teamleden çavaria

Dit is een uitgave van het Agentschap Binnenlands Bestuur, team Gelijke Kansen,
Herman Teirlinckgebouw, Havenlaan 88, 1000 Brussel.
tel 02-553 52 16, gelijkekansen@vlaanderen.be, www.gelijkekansen.be
Copyright Gelijke Kansen, oktober 2013. 4de herziene druk 2021
Wettelijk Depotnummer D/2021/3241/098
Deze publicatie mag niet verkocht worden.
VU: Jeroen Windey, administrateur-generaal, Agentschap Binnenlands Bestuur

Deze publicatie kwam tot stand in samenwerking met çavaria, Kammerstraat 22, 9000 Gent.
09-223 69 29, info@cavaria.be, www.cavaria.be

VOORWOORD

Afgelopen jaar prijkte ons land op de tweede plaats van de zogenaamde Rainbow Index. Het is een beloning voor onze inspanningen om holebirechten wettelijk te verankeren en beschermen. Zo maakt onze wetgever geen onderscheid op basis van je seksuele geaardheid wanneer je wil trouwen. Evenmin is dat het geval als je een kind wil adopteren. En als je desondanks toch te maken krijgt met ongelijke behandeling omwille van je geaardheid, is er onze antidiscriminatiewetgeving om je te beschermen. Wij zijn daarmee een gidsland. En daar mogen we fier op zijn.

Dit is echter geen reden om zelfgenoegzaam te worden, wel integendeel. Elke dag opnieuw ontwaken er in ons land namelijk medeburgers met angst voor wat er die dag kan gebeuren. Twee op de drie holebi's durft niet hand in hand te lopen op straat. Bijna vier op tien mijdt plaatsen uit angst voor aanranding. Meer dan één op drie van onze jongeren verbergt zijn of haar geaardheid op school. Geen enkele wet is op zichzelf namelijk in staat om vooroordelen, discriminatie of zelfs haat uit te wissen. Elke dag moeten we streven naar gelijke rechten. Niet enkel op papier, maar in de realiteit.

Het zijn de inspanningen die we leveren op de werkvloer of de huurmarkt. De gesprekken die we voeren op de voetbalclub of op café. De voorbeelden die we stellen in het klaslokaal en aan de ontbijttafel. Het is namelijk daar waar het samenleven zich afspeelt, dat we het verschil maken. Daarom kies ik als Minister van Samenleven heel bewust voor concrete acties die het verschil maken op het terrein. Denk bijvoorbeeld maar aan het doorbreken van stereotypen in het onderwijs, op de sportclub of in het jeugdwerk. En dat doen we ook in deze brochure.

Ben jij holebi? Denk je dat je kind holebi is? Of heb je een leerling met vragen over seksuele geaardheid? In deze brochure vind je alle informatie die je zoekt. Ga ermee aan de slag en maak mee het verschil op het terrein. Want het is daar dat we stappen vooruit moeten zetten richting een tolerante samenleving waarin elke medeburger zonder zorgen zichzelf kan zijn.

Bart Somers

Vlaams minister van Binnenlands Bestuur,
Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen

INHOUD

Romy Schneider and Lilli Palmer in 'Mädchen in Uniform' (1958)

Holebi's onder de loep..... 6

Wat is holebi?	6
Vrouwelijke man, mannelijke vrouw	8
Een brede waaier holebi's	10

Wat als ik holebi ben?..... 16

Hoe weet je het eigenlijk?	16
Uit de kast, zodra het past	20
Naast coming-out, coming-in	24
Seks: sensueel? serieus? safe!	28
Verliefd, verloofd, getrouwd	30
Twee papa's, twee mama's	32

Tussen open armen en gesloten vuisten..... 34

Anders zijn is verwarrend	34
Uitsluiten is uitgesloten	36
Homofob geweld in Vlaanderen	38
Een wereld van verschil	44

Verder verkennen..... 46

Organisaties	46
Roze huizen	47
Websites	47

HOLEBI ONDER DE LOEP

WAT IS HOLEBI?

'Holebi' is een letterwoord, gevormd uit de woorden 'homo', 'lesbisch' en 'biseksueel'.

TAAL is constant in verandering. Sommige termen die vijf jaar geleden enorm populair waren, worden nu niet meer gebruikt. Termen die nu onbekend zijn kunnen binnen een jaar dan weer massaal gebruikt worden.

Voor de meest recente termen en definities, raadpleeg je best www.cavaria.be/woordenlijst

ORIËNTATIE • Je seksuele en romantische oriëntaties gaan over wie je romantisch en/of seksueel aantrekkelijk vindt.

Er kan een onderscheid gemaakt worden tussen twee soorten aantrekking: seksuele en romantische. Romantische en seksuele aantrekking kunnen samenvallen, maar dat is niet voor iedereen zo.

ZELFBENOEMING • Er bestaan veel verschillende termen om je seksuele en genderidentiteit een naam te geven. Sommige mensen kiezen er bewust voor om geen label te gebruiken. Anderen kiezen voor een heel specifiek label. Je beslist zelf of en welk label je voor jezelf gebruikt.

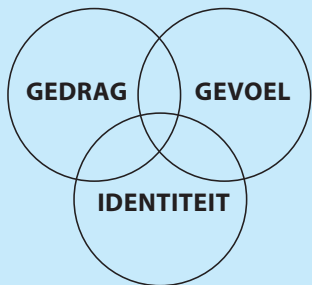
DE TERM 'HOLEBI' • Het woord werd in 1996 in Vlaanderen bedacht omdat lesbische vrouwen en biseksuelen in teksten en gesprekken vaak werden vergeten. Het woord wordt dan ook vooral in Vlaanderen gebruikt. In Nederland bedoelen ze met '*homoseksuelen*' zowel mannen als vrouwen, Fransen hebben het dan weer over '*lesbigay*', en in Engelstalige landen spreken ze over '*LGBT*' (*lesbian, gay, bisexual & transgender*)

LETTERSOEPE • LGBTI+ is een letterwoord om seksuele, gender- en geslachtsdiversiteit aan te duiden. L= lesbisch, G= gay (homo), B= bi+, T= trans(gender), I= intersekse.

Soms zie je dat er LGB geschreven staat, een andere keer staat er dan weer LGBTIQ+. De plus staat dan voor alle personen en groepen die buiten de (cis)gender- en heteronorm vallen, maar niet onder 1 van de genoemde letters. De Q kan staan voor queer of questioning (zoekend).

tijdslijn

7de eeuw v.Chr. **Sappho**, geboren op het Griekse eiland Lesbos, was een van de eerste vrouwen in de geschiedenis die haar persoonlijke gevoelens in verzen uitdrukte. Over haar leven en haar relaties met vrouwen doen vele mythes de ronde. Haar werk kwam op de index van verboden boeken en overleefde de middeleeuwen niet op een aantal verzen na:

3 TOT 8%

van de bevolking noemt zichzelf holebi. De cijfers verschillen van onderzoek tot onderzoek. Je kunt immers verschillende aspecten van seksuele oriëntatie meten. Je kunt nagaan wat iemand voelt of verlangt (fysieke en/of emotionele

aantrekking, fantasieën), wat iemand doet (relaties en seks) en hoe iemand zich benoemt (identiteit). Die aspecten komen niet altijd overeen. Je kunt jezelf hetero noemen en toch soms over homoseks fantasieren of vrijen met iemand van je geslacht.

GAY TEST

Are you gay?

Yes

No

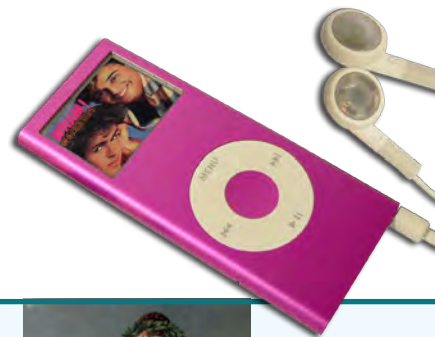
If you answered 'yes',
you are gay.

IS ER EEN HOLEBITEST? • Behalve die hiernaast zijn er geen zelftests die iemands seksuele voorkeur trefzeker blootleggen. Seksuele gevoelens zijn niet echt te testen. Gevoelens zijn immers niet absoluut: ze kunnen je hele leven nog veranderen.

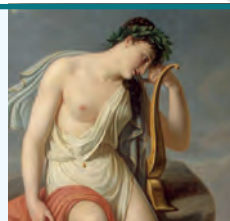
AANGEBOREN OF KEUZE? • Zit het in je genen? Er zijn al honderden onderzoeken gevoerd naar wat nu precies bepaalt of je holebi of hetero bent. Onderzoeken naar de genen, hormonen, hersenen, opvoeding... Je kan het zo gek niet bedenken of er bestaat wel een theorie voor. Zo is er een 'onderzoek' dat zegt dat je homo wordt door sojaproducten te eten. Onzin natuurlijk.

Eigenlijk weten we het niet. Maar doet dat er toe? Of holebi's uit de bloemkolen komen, of andere hersenen hebben, het verandert niets aan je gevoelens. Verliefdheid of seksuele opwinding overvalt je. Je kiest er niet zelf voor.

IS HET BESMETTELIJK? • "Was dat maar zo", denken holebi's die stiekem verliefd zijn op een hetero. Je wordt geen holebi door blootstelling aan holebicomics, lesbische juffen, door het drinken van sojamelk of door naar George Michael of Kylie Minogue te luisteren. De meeste holebi's worden geboren in een heterogezin en daar is tot nog toe geen epidemie van homoseksualiteit vastgesteld.

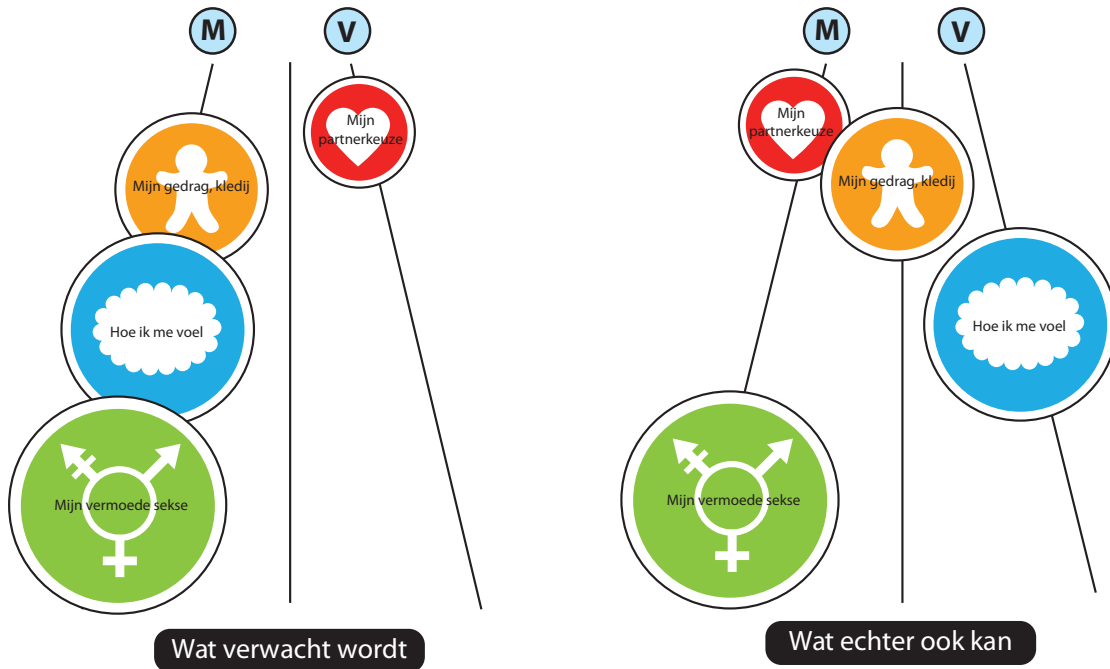

*"Als ik stervelingen met godinnen mag
vergelijken, weet dan, de aanblik van je schoonheid
verdrijft al mijn zorgen"*

VROUWELIJKE MAN, MANNELIJKE VROUW

Nogal wat mensen denken dat homo's vrouwelijke mannen zijn en lesbiennes mannelijke vrouwen. Op dezelfde manier gaan ze er ook vanuit dat travestieten en trans personen dus homo zouden zijn, en feministen stiekem lesbisch. Zo werkt het echter helemaal niet.

IN HET GELID • In tegenstelling tot wat vaak wordt gedacht, voorspelt je geslacht **niet** hoe je je voelt (*genderidentiteit*), hoe je je uitdrukt (*genderexpressie*) of welke partner je zult kiezen (*seksuele/romantische oriëntatie*). Die elementen lopen bij velen wel min of meer in het gelid, maar dat is zeker geen natuurwet. Je kunt mannelijke geslachtsdelen hebben, je vrouwelijk voelen, zowel mannelijke als vrouwelijke signalen uitzenden en op jongens vallen. Of je met hetzelfde lichaam heel mannelijk kleden, voelen en gedragen en zowel op jongens als meisjes vallen.

tijdslijn

356 v.Chr. -
323 v..Chr.

De seksuele voorkeur van **Alexander de Grote**, een van de grootste veroveraars uit de klassieke oudheid, is omstrepen. Er ontstond commotie naar aanleiding van de film 'Alexander' van **Oliver Stone**. In die film is Alexander bi, of misschien homo. Geschiedvervalsing of juist historisch correct?

overdreven als we zouden willen. Die verwachtingen over mannelijkheid en vrouwelijkheid zijn heel sterk aanwezig in onze cultuur en verklaren volgens sommige studies de afkeer die bestaat tegen holebi's en transgender personen. Die laatsten wijken immers af van die verwachtingen. Ze gedragen zich niet zoals verwacht, kiezen niet de partner die verwacht wordt, kleden zich niet zoals verwacht.

CIJFER

Wanneer een jongetje zich van jongs af een meisje voelt en ook liever jurkjes draagt, blijft dat niet per se zo.

1/3

van de kinderen die worden aangemeld bij het genderteam blijkt zich later toch met zijn of haar geslacht te verzoenen. Wel blijkt een groot deel van die kinderen holebi te zijn.

MEER INFORMATIE OVER TRANSGENDERS:

www.transgenderinfo.be

Brochure 'Alles wat je altijd wilde weten over transgenders'

JONGEN OF MEISJE?

Dat er zoveel variatie mogelijk is op vlak van *geslacht, genderidentiteit, gender-expressie, seksuele en romantische oriëntatie*, vindt niet iedereen leuk.

We willen graag meteen weten of iemand een man of een vrouw is, of een pasgeboren baby 'een jongetje of een meisje is'. Als dat niet duidelijk is, levert dat ongemak op.

DWINGENDE VERWACHTINGEN •

We koppelen een pak verwachtingen aan die M of V. Terwijl vader met zijn zoon even in de tuin gaat voetballen, zadelt een moeder haar dochter misschien met huishoudelijke taken op.

Een overdreven voorbeeld? Niet zo fel

overdreven als we zouden willen. Die verwachtingen over mannelijkheid en vrouwelijkheid zijn heel sterk aanwezig in onze cultuur en verklaren volgens sommige studies de afkeer die bestaat tegen holebi's en transgender personen. Die laatsten wijken immers af van die verwachtingen. Ze gedragen zich niet zoals verwacht, kiezen niet de partner die verwacht wordt, kleden zich niet zoals verwacht.

ALLE TROSSEN LOS • "Maar je ziet toch meer homo's die zich vrouwelijk gedragen dan heteromannen?" Dat klopt. Eens je één verwachting hebt doorbroken, zoals die van je partnerkeuze, is het soms makkelijker om ook de andere in vraag te stellen. Je kunt vrijer experimenteren en zoeken.

Bovendien bestond in de Griekse Oudheid het hedendaagse onderscheid tussen homo en hetero niet. Homoseksueel geladen vriendschappen tussen oudere en jongere mannen maakten deel uit van de cultuur.

EEN BREDE WAAIER HOLEBI'S

DÉ HOLEBI BESTAAT NIET • Nee, niet alle homo's houden van Abba. Nee, niet alle lesbiennes hebben kort haar en dragen wandelschoenen. De holebi's zijn een veelkleurige groep.

Sommige homo's en lesbiennes nemen ook kledingstijlen over van andere holebi's waarmee ze zich verwant voelen. Dat is op zich niet zo uitzonderlijk - ook hetero's doen dat - maar daardoor kan de indruk ontstaan dat holebi's "allemaal gelijk zijn". Niets is minder waar. Je vindt zowel vrouwelijke als mannelijke mannen en vrouwen, transgender personen, zowel sporters als cultuurliefhebbers, jongeren als ouderen, fuifnummers, wetenschappers, politici, landbouwers... Sommigen houden er één relatie op na, anderen meerdere, en nog anderen zijn gesteld op hun vrijgezellenleven. Sommigen zijn seksueel heel actief, andere holebi's helemaal niet.

BISEKSUALITEIT • De 'bi' in 'holebi' wordt vaak vergeten. Biseksuelen ondervinden vaak veel onbegrip, zowel bij hetero's als bij homoseksuelen: "Bi's willen van twee walletjes eten, kunnen niet kiezen,..." Dit noemen we 'bifobie'. Als een man met een vrouw een relatie aangaat, gaan we ervan uit dat beide partners hetero zijn. Dit is dus niet altijd het geval.

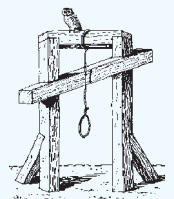
GROEPEN IN GROEPEN • Net zoals hetero's vormen holebi's ook groepen op basis van gelijke interesses. Dat kan gaan om toneel-, motorfiets- of sportgroepen, maar ook om groepen die met seksuele voorkeuren en gedrag te maken hebben. Zo heb je onder andere 'bears' (behaarde mannen) en 'butches' (vrouwen die een eerder mannelijke expressie hebben).

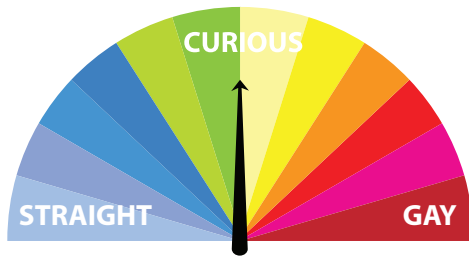
MEER WETEN

Een overzicht van holebi- en transgender verenigingen vind je via www.cavaria.be/verenigingen

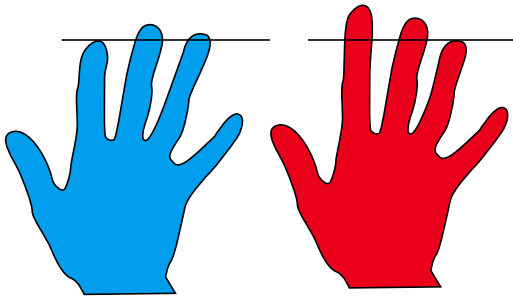
8 september: in Gent werd **Jan van Wetteren** terechtgesteld. Het was, voor zover de bronnen het toelaten dit te controleren, de eerste keer in de geschiedenis van het West-Europese christendom dat iemand veroordeeld werd voor sodomie.

GAYDAR, HET HOLEBIZINTUIG • Sommige holebi's beweren andere holebi's in een oogopslag te herkennen, en daar lijken ze vaak nog goed in te slagen ook. Sommigen beweren dan ook dat holebi's een extra zintuig hebben, de 'gaydar' (een samensmelting van 'gay' en 'radar'), die je gratis meekrijgt met je geaardheid. Anderen houden het iets rationeler. Ze leggen die gaydar uit als een gevoeligheid die je ontwikkelt voor kleine details of verradende signalen. Die signalen volgen dan uit je interesse voor iemand van hetzelfde geslacht - je kijkt anders naar jongens of meisjes - en uit je identificatie met anderen waarmee je je verwant voelt. Zowel het uitzenden als het opvangen van die signalen gebeurt doorgaans onbewust. Hoe je het ook verklaart, zo'n radar is niet 100% holebidicht, maar dat is niet zo erg. Holebi's zijn niet beledigd als je hen per ongeluk hetero noemt, dus waarom zouden hetero's dat moeten zijn als je denkt dat ze holebi zijn?

TEST JEZELF • Heb jij een goede gaydar? Online vind je een hele resem tests. Maar het doet er niet toe. Best ga je ervan uit dat iedereen zowel holebi als hetero kan zijn.

VERSCHILLEN ZOEKEN • Sommige wetenschappers zoeken naar fysieke verschillen tussen holebi's en hetero's. Zo merkten ze dat er verschillen zouden zijn in vingerlengte: *is je wijsvinger langer dan je ringvinger, dan zou je vrouwelijk zijn, en als man meer kans maken holebi te zijn.*

Dit testje gaat vaker niet dan wel op.

1475 - 1564

Michelangelo Buonarroti was een Italiaanse kunstschilder, beeldhouwer, architect én dichter. Hij schilderde de Sixtijnse Kapel en beeldhouwde Davids spieren in marmer. Zijn David werd een van de bekendste beeldhouwwerken uit de kunstgeschiedenis.

BEKENDE HOLEBI'S • Roem is niet alleen voorbehouden voor hetero's. Ken je deze bekende holebi's?

Karolien Debecker (presentatrice)

Ian McKellen (acteur)

Cynthia Nixon (actrice)

Paul de Leeuw (presentator)

Wim De Vilder (journalist)

Ellen DeGeneres (presentatrice)

Luc Appermont (presentator)

Hind Eljadid (artiest)

Elio Di Rupo (ex-premier België)

Jóhanna Sigurðardóttir (ex-premier IJsland)

Wim Ballieu (kok)

Amber De Wispeler (kok)

Amélie Mauresmo (tennisster)

Matthew Mitcham (zweemmer)

Saskia De Coster (schrijfster)

Tom Lanoye (schrijver)

tijdslijn

1564 - 1616

Was **Shakespeare** homo? Een duidelijk antwoord is er niet, maar de vroege sonnetten van de beroemde schrijver lijken eerder serenades aan een man dan aan een vrouw.

iStockphoto

MEER DAN ÉÉN LABEL • Je bent natuurlijk nooit alleen maar holebi. Als je mensen vraagt welke delen van hun identiteit ze belangrijk vinden, krijg je zoveel antwoorden als er mensen zijn. Voor de ene is dat zijn vaderschap, voor een ander haar werk en voor nog een ander dat die op topniveau sport.

Opvallend is dat wat je belangrijk vindt, vaak net datgene is wat je onderscheidt van een meerderheid. Voor een vrouw met Marokkaanse roots zal die afkomst misschien belangrijker zijn dan een vrouw die hier geboren en getogen is.

JE EIGEN KRUISEPUNT • Met welke labels identificeer je jezelf? Je genderidentiteit? Je geaardheid? Je woonplaats? Je hobby? Op het kruispunt van al die vlakken bevind jij je. Uniek. Net als elk ander mens.

EXTRA HINDERNISSEN • Bij sommige mensen zijn meerdere van die vlakken onderhevig aan discriminatie of onderdrukking. Misschien ben je én een etnisch culturele minderheid én holebi én heb je ook nog een handicap? Dan krijg je het op meerdere vlakken lastig.

Let wel, het is niet zo dat lesbische vrouwen precies twee keer meer worden gediscrimineerd als heteroseksuele vrouwen, zwarte lesbische vrouwen dan drie keer zo hard, enzovoort. Er worden geen punten uitgedeeld. Maar onderzoek toont wel aan dat er heviger problemen kunnen ontstaan wanneer je tot meerdere minderheden of kansengroepen behoort.

NERGENS THUIS? • Hoor je tot een minderheid binnen een minderheid, dan word je bovendien ook vaak binnen die eigen minderheden over het hoofd gezien. Bij groepen voor jongeren met een mentale beperking is niet altijd aandacht voor holebi's, maar ook bij holebi's vergeten ze soms dat sommige holebi's mentale beperkingen hebben. Gelukkig duiken er steeds vaker groepen op die hier voor aandacht hebben.

16de en
17de eeuw

Honderdduizenden 'slechte vrouwen' belandden op de brandstapel. Een 'slechte' vrouw was ongetrouwd en hield er duistere praktijken op na, te vergelijken met een hoer of een heks. Vroedvrouwen, arme vrouwen, oude vrouwen, vrouwen die van vrouwen hielden, waren ook 'slecht'. Een 'goede' vrouw was getrouwd en zorgde voor haar man en haar kinderen, of was een maagd.

HOLEBI'S UIT ETNISCH-CULTURELE MINDERHEDEN • Niet iedereen ziet homoseksualiteit als een geaardheid. Sommigen zien het als een gedrag. Het is dus niet iets wat je bent, maar iets wat je doet. Soms wordt het zelfs als een ziekte of een zonde gezien. Als je bovendien als jongen uit een etnisch culturele minderheid erkent dat je op jongens valt, of als meisje op meisjes, ligt er een waar hinderissenparcours voor je. Je moet jongleren met verschillende waarden en normen, met verwachtingen van je familie, van de holebi-gemeenschap en ook nog eens van de ruimere samenleving. Een mogelijk recept voor stress dus.

Tel daarbij ook nog eens de stress van de dubbele minderheidspositie - je weet je als persoon uit een etnisch culturele minderheid en als holebi vaak scheef bekeken - en je begint een idee te krijgen van de druk die weegt op een holebi uit een etnisch-culturele minderheid.

EEN KAST MET SLOTEN • Uit de kast komen kan voor holebi's zeer moeilijk zijn. Je zou daardoor misschien recht ingaan tegen het geloof en de tradities van je familie en gemeenschap.

In dat geval wil je misschien ergens terecht kunnen met je gevoelens en in alle rust gelijkgestemden kunnen ontmoeten. Er bestaat ergens in je buurt ongetwijfeld een groep waar je terecht kan.

MEER INFORMATIE

www.cavaria.be/verenigingen

tijdslijn

1830 - 1899

De priester-leraar **Guido Gezelle** had een zeer intense band met één van zijn leerlingen. Ze schreven gedichten naar elkaar, waaronder het bekende 'Dien avond en die rooze'.

**"... toch lang bewaart, dit zeg ik u,
't en ware ik 't al verloze,
mijn hert drie dierbare beelden: u
dien avond - en - die rooze!"**

GEOLOVEN ONDER DE REGENBOOG • De meeste monotheïstische religies hebben de reputatie negatief te staan tegenover homoseksualiteit. Vaak wordt verwezen naar een aantal zinnen uit de Bijbel, Koran of Thora.

Sommige gelovige holebi's slagen er prima in hun geloof en hun geaardheid te verzoenen. Er bestaan ceremonies voor homozegevingen en ook de Belgian Pride gaat traditioneel van start met een religieuze viering.

SLAAN EN ZALVEN • Het Vaticaan roept zowel op tegen het homohuwelijk als tegen discriminatie van holebi's. Bijbelse geschriften mogen dan misschien wel aangeven dat "een man die met een manspersoon gelegen heeft", een "gruwel" heeft begaan (Leviticus 20:13), maar zegt tegelijk dat je als mens niemand mag veroordelen. Ook geen holebi's dus. Gelukkig zijn er meer en meer plaatselijke gemeenschappen die de beleving van liefde tussen holebi's oprecht weten te waarderen en ze als gelijkwaardig beschouwen aan liefde tussen hetero's.

GEEN HOMO'S, GEEN FRIKADELLEN • Je kunt je de vraag stellen of gelovigen die zich tegen homoseksualiteit kanten, dat wel echt doen "omdat het in de Bijbel staat". Als ze dat echt zouden menen en het boek Leviticus dus ter harte zouden nemen, dan mogen ze ook geen frikadellen eten, want daar zit varkensvlees in, of geen mosselen (Leviticus 11), en mogen ze ook geen kleren uit de H&M dragen, want je mag geen kledij dragen waar meer dan één stof - zoals katoen en polyester - in verwerkt is (Leviticus 19).

MEER INFORMATIE

- Christenen en homoseksualiteit: "Geloven onder de regenboog. Toolkit hulpverlening aan christelijke homo's, biseksuelen en lesbiennes." Movisie en LCC Plus organisaties, 2013. Te downloaden via www.movisie.nl
- Moslims en homoseksualiteit: "Allah heeft ons zo gemaakt. Liefde tussen vrouwen." Khadija Arib, 2011

1854 - 1900

Oscar Wilde, schrijver en dichter van Ierse afkomst, zat twee jaar in de gevangenis wegens zijn relatie met Lord Alfred Douglas.

"De reden dat we zo graag achter de geheimen van anderen komen, is dat het de aandacht van onze eigen geheimen afhoudt."

WAT ALS IK HOLEBI BEN?

HOE WEET JE HET EIGENLIJK?

DE ONDERBUIK • Er zijn geen testen, niemand kan de 'diagnose' in jouw plaats stellen. Je voelt het zelf, wanneer je verliefd wordt op iemand van hetzelfde geslacht. Sommigen weten het al van jongs af aan, anderen ontdekken het pas wanneer ze al jaren getrouwd zijn met iemand van het andere geslacht. Nog anderen blijven twijfelen, of willen niet in een vakje gestopt worden.

Toen iemand me vroeg wanneer ik voor het eerst verliefd was geweest, dacht ik plots terug aan dat meisje van toen ik 17 zeventien was. Toen vielen de puzzelstukjes allemaal in mekaar. Ik besepte dat ik lesbisch ben, en nu voelde dat plots als een grote opluchting.

Jitske van de Veire, ZIZO-magazine

STEEDS VROEGER • De meeste jongeren beginnen er in hun puberteit over na te denken. Naar verluidt ontdekken holebi's hun seksuele voorkeur steeds vroeger. Daarom heeft de jongerenorganisatie **Wel Jong Niet Hetero** ook een Min19-werking.

Wel jong
Niet hetero
www.weljongniethetero.be

tijdslijn

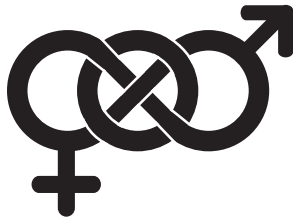
1897

Magnus Hirschfeld richtte de eerste organisatie op die tegen antihomowetten protesteerde: het Wissenschaftlich-humanitäre Komitee.

"Ik noemde het zeker niet 'homo'. Ik zag het niet alsof ik nu ook op andere jongens verliefd zou worden. Absoluut niet. Nee, ik was gewoon verliefd op mijn beste vriend. Klaar."

Presentator **Tom De Cock** in 'Coming out'
(Nine Cornelissen & Miriam Van Damme, Linkeroever Uitgevers)

IN STEEN GEBEITELD? • Hoe zeker ben je dan eigenlijk dat je homo of lesbisch bent, wanneer je die vonk voelt? Wel, dat is een lastige. Misschien ben je wel biseksueel, maar had je na die eerste homo- of hetero-ervaring geen behoefte verder te kijken? Uit studies blijkt dat vrouwen zich bijvoorbeeld makkelijker als biseksueel of zelfs selend seksueel definiëren dan mannen, en dat steeds vaker doen naarmate ze ouder worden.

"Ik ben een gelukkig getrouwde vrouw, en ik huwde een man. Ik denk niet dat dit mijn biseksualiteit ontkent. Sommigen vinden het vreemd wanneer je je met een bepaalde seksuele oriëntatie identificeert die niet hetero is, terwijl je toch met iemand van het andere geslacht trouwt. [...] Dat is hun probleem."

Actrice **Anna Paquin** in Red Magazine 2012

MEER INFORMATIE

Lumi is er voor alle vragen over gender en seksuele voorkeur. Op de website www.lumi.be vind je heel veel informatie terug. Je kan ook bij Lumi terecht via het gratis nummer 0800 99 533 op maandag, woensdag en donderdag van 18.30u tot 21.30u. Je kan ook chatten via de website of contact opnemen via vragen@lumi.be, www.lumi.be

lumi 0800 99 533
vragen@lumi.be
www.lumi.be

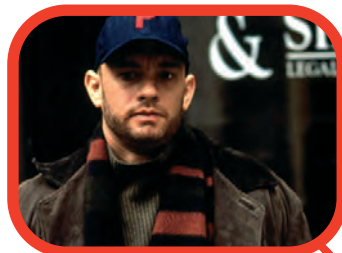
1894 - 1956

Alfred Kinsey, bioloog en seksuoloog uit de Verenigde Staten, deed een grootschalig onderzoek naar de seksuele beleving en seksuele identiteit van mensen. De film 'Kinsey' (1994) vertelt over de taboes waar hij op stuitte. Hij was een pionier, maar de wetenschappelijke waarde van zijn werk is omstreden.

*Salomé (1923)**Wings (1927)**Pandora's Box (1929)*

HERKEN JEZELF • Je ontdekt je seksuele aantrekkingskracht uiteraard als je verliefd bent, maar je kunt ook 'virtueel' bij jezelf op zoek. Films en vooral boeken hebben het voordeel dat ze je meeslepen en je uitnodigen je te identificeren met de personages. Misschien merk je zo dat je je wel heel erg herkent in de holebi-personages? Probeer het eens. ZIZO lijstje alvast enkele films en boeken op die je "op het spoor" kunnen zetten.

*Henry and June (1990)**Philadelphia (1993)**Heavenly Creatures (1994)***tijdslijn**

1940 - 1945
WO II

De **nazi's** arresteerden tijdens de Tweede Wereldoorlog meer dan 100.000 homomannen. Ze kregen een roze driehoek op hun plunje.

Wizard of Oz (1939)

Rebel Without a Cause (1955)

Rope (1948)

Brokeback Mountain (2005)

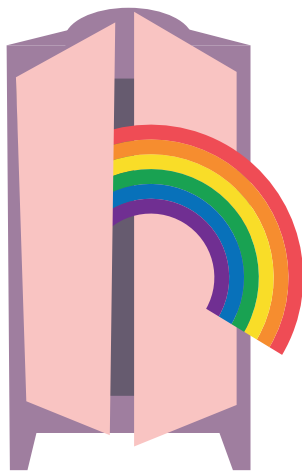
Milk (2009)

Mixed Kebab (2012)

UIT DE KAST, ZODRA HET PAST

UIT DE KAST? • Een coming-out of ‘uit de kast komen’ is iets persoonlijk publiek maken. Je kan over heel wat dingen uit de kast komen, maar meestal gaat het over je romantische oriëntatie, seksuele oriëntatie of genderidentiteit. Of je dit doet of niet is een eigen keuze. En je doet het best pas als je er echt klaar voor bent. Als je het doet, gebeurt het meestal in fasen. Eerst vertel je het bijvoorbeeld aan je beste vrienden, misschien later aan je ouders en familie en dan aan anderen.

STEEDS OPNIEUW • Gek genoeg volstaat het meestal niet om één keer uit de kast te komen. Je doet het steeds opnieuw. Als je verhuist, naar een andere school gaat of een nieuwe baan hebt, bestaat de kans dat je nieuwe kennissen er vanuit gaan dat je hetero bent, omdat de meerderheid van de samenleving hetero is. Om diezelfde reden hoeven hetero’s niet uit de kast te komen. Holebi’s moeten steeds weer aangeven dat ze niet aan de klassieke man-vrouw- verwachting voldoen.

POSITIEVE REACTIES • De aanloop naar een coming-out ervaren velen als heel stresserend. Je weet nooit echt hoe de anderen zullen reageren. Je hoopt natuurlijk dat ze blij zullen zijn, en je zullen steunen. Dat hoor je dan ook vaak: ouders of vrienden die zeggen “dat ze het altijd geweten hebben”, “dat er voor hen niets verandert” en “dat ze willen dat je gelukkig bent”.

OF NEGATIEVE... • Soms valt het toch tegen en reageert je omgeving niet zo positief als je had gehoopt. Misschien roept je vader wel dat je zijn kind niet meer bent, dat hij je niet meer wil zien. Als dat zo is, praat erover met mensen die je wel steunen, vrienden die het wel accepteren, of zelf homoseksueel zijn en begrijpen wat je meemaakt.

tijdslijn

1969

New York: de **Stonewall**-rellen vonden eind juni plaats bij de ontruiming van de gaybar *The Stonewall Inn* door de politie. Na jaren van getreiter en geweld door de politie besloten holebi’s en travestieten terug te vechten. Wereldwijd zijn die rellen een voorbeeld geworden voor holebidemonstraties en Prides.

IN DE KAST BLIJVEN • Sommigen kiezen er heel bewust voor om de kast dicht te houden. Het is een eigen weloverwogen keuze. Anderen blijven uit angst voor negatieve reacties hun hele leven in de kast. Of ze vinden het lastig hun eigen homoseksuele gevoelens te accepteren, laat staan daarover aan hun omgeving te vertellen. Zij kunnen het geheim jarenlang met zich meedragen. Dit blijft voor stress zorgen.

DE KOST VAN DE KAST • Een Canadese studie toonde onlangs aan wat velen al vermoedden: uit de kast komen is goed voor de gezondheid. Holebi's die uit de kast zijn, hebben lagere niveaus van stresshormonen en minder symptomen zoals vermoeidheid, depressie en burn-out. De onderzoekers voegden er wel aan toe dat je jezelf als holebi dan wel moet aanvaarden. Dat, zo zeggen ze, is dan mede de taak van de media en het onderwijs.

Ben je niet uit de kast, dan kan elk gesprek over persoonlijke ervaring lastig zijn. Dan wordt het moeilijk om een leuke weekendervaring te delen, zoals je ziet in het schema hieronder (*vrij naar: The cost of thinking twice - Claudia Woody*). Na een tijdje kun je je zelfs steeds slechter gaan voelen.

MEER INFORMATIE

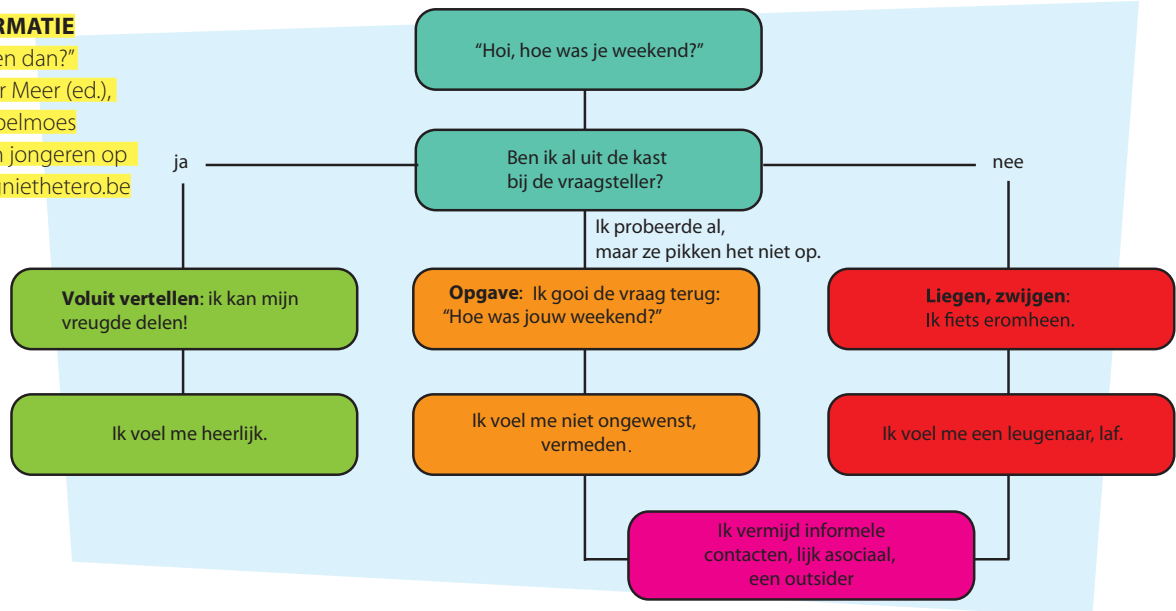
- "Uit de kast en dan?"

Yvette van der Meer (ed.),

Uitgeverij Appelmoes

- verhalen van jongeren op

www.weljongniethetero.be

HOE VERTEL JE HET BEST? • Je gelooft het vast niet maar... "There's an app for that". Meer dan één zelfs. De applicaties vragen je na te denken over de manier waarop je het wil doen, hoe je de risico's inschat, wanneer het beste moment zou zijn en hoe je verder kunt kijken dan dat ene moment.

Opvallend is dat géén van die apps je dé manier aanreiken om uit de kast te komen. Die is er ook niet. Maar er zijn gelukkig wel tips en stijlen.

DE FORMELE STIJL • Je belegt een bijeenkomst, met een duidelijke plaats en tijd. Dat kan dezelfde dag nog, na het eten, of op een later tijdstip, zodat ieder er kan zijn. En dan open je met "ik wil jullie wat vertellen" en zeg je dat je op jongens/meisjes valt. Sommigen raden af om woorden als 'homo' of 'lesbisch' te gebruiken, omdat die nogal beladen zijn. Verwacht niet meteen vuurwerk en champagne. Geef de ander tijd om te wennen en vragen te stellen.

voordeel: je kunt zelf niet meer terug; de ander zet zich schrap voor het ergste, en dan blijkt het allemaal mee te vallen.

nadeel: hhet voelt soms te gedwongen aan, en als ieder lief reageert, voel je je een sufferd omdat je zo bang was. Dat gevoel is trouwens voor niks nodig. Je onzekerheid is terecht: je kunt het niet weten.

Een andere versie hiervan is de brief of de mail. Al dan niet met een taart erbij.

voordeel: hier kun je zelf je tekst meerdere keren herlezen, bijschaven, het tempo bepalen...en niemand praat door je toespraakje heen. Zij kunnen bovendien even nadenken voor ze reageren.

nadeel: het is wat onpersoonlijk, jij zit te nagelbijten terwijl ze lezen, en ze kunnen je niet in de ogen kijken, waardoor het soms makkelijker is om negatief te reageren.

DE CORRIGERENDE STIJL • Je ligt op vinkenslag tot de persoon aan wie je het wil vertellen laat blijken dat die jou als hetero ziet, en dan weerleg je dat. Dan zegt je moeder bijvoorbeeld: "als jij dan later met een meisje...", waarop je antwoordt: "en als ik nu met een jongen...?"

voordeel: het voelt ongedwongen aan.

nadeel: misschien moet je wel heel lang wachten. Bovendien betrap je de ander een beetje op een foute aanname, waardoor die zich misschien gaat schamen. Dat kan ook weer een voordeel blijken, want misschien zal die persoon dat willen compenseren met openheid.

tijdslijn

1973

Op 15 december beslist de **American Psychiatric Association** om homoseksualiteit te schrappen als psychiatrische ziekte uit de lijst DSM-III (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders).

DE VIS-STIJL • Je kunt ook 'vissen gooien'. Je geeft dan subtiel hints over je partner, over je uitgangleven, over een film of boek waar je dol op bent, en waarvan anderen weten dat die een homothema behandelt. Of je laat tijdschriften slingeren.

voordeel: het voelt ongedwongen aan als je het goed doet.

nadeel: als je te veel vissen op een avond moet gooien, wordt het wel heel omslachtig. Soms heeft de ander het al bij de eerste vis door maar ergert hij zich aan het feit dat je het niet zomaar op tafel gooit.

Het blijft lastig, omdat homoseksualiteit nu eenmaal niet gangbaar is en er veel vooroordelen over bestaan.

DE DIPLOMAAT • Misschien zie je het helemaal niet zitten om de confrontatie aan te gaan, maar ken je wel iemand in je omgeving die als tussenpersoon kan optreden. Die staat wel open voor holebi's, weet je dan, én staat op heel goede voet met je ouders en/of vrienden. Hij of zij zal hen diplomatisch over de streep halen. Je kunt kiezen om deze diplomaat mee te vragen naar een formeel gesprek of om die er alleen op uit te sturen.

voordeel: je staat er niet alleen voor. Je hebt alvast iemand om op terug te vallen en je gevoelens of twijfels mee te delen. Het geeft je een zekerder gevoel.

nadeel: je bent afhankelijk van de stijl van je tussenpersoon. Wanneer je ouders of vrienden positief reageren, voel je je misschien een beetje onhandig om je hulpvraag, of schuldig omdat je hen blijkbaar niet vertrouwd. Je angst was echter niet helemaal ongegrond: het blijft koffiedik kijken, en voorzichtigheid is een goede deugd.

"Ik heb al 10.000 keer geprobeerd om dit aan mijn omgeving te vertellen. Ik had zelfs een tekst gestudeerd, een moment ingepland. Maar als het moment daar was, durfde ik niet."

Nick over zijn coming-out die hij deed in het VTM-programma 'Uit de Kast' met **Roos Van Acker** als diplomate. Hij had die duw nodig, vertelde hij in ZIZO-Magazine.

© vtm

1976

De Rooie Vlinder, een socialistisch-feministische actiegroep voor de bevrijding van homoseksualiteit, werd opgericht. Na de ontbinding van de Rooie Vlinder in 1981 nam het **Roze AktieFront** (RAF) de militante fakkels over.

NAAST COMING-OUT, COMING-IN

WELKOM • ‘Coming-in’ betekent dat je je weg gaat zoeken in de ‘holebiwereld’. Je wil ook andere holebi’s ontmoeten, om je geaardheid erkend te zien, om vrienden te leren kennen, of om een relatie aan te gaan. Een hele wereld gaat voor je open. Bij sommigen volgt zo’n coming-in op een coming-out, bij anderen gaat het andersom, terwijl sommigen nooit voor een coming-in of coming-out kiezen.

DE HOLEBIWERELD • Hetero’s kunnen het zich soms nauwelijks voorstellen, maar die wereld is er echt. Het is een uitgebreide subcultuur met eigen cafés, verenigingen, evenementen, fuiven, winkels enzovoort. Heel wat holebi’s hebben ook vriendenkringen die merendeels uit holebi’s bestaan.

Deel uitmaken van deze wereld is geen noodzaak. Sommigen vinden het heel comfortabel, weten zich gedragen en veilig en voelen zich thuis, maar anderen voelen zich niet aangetrokken tot die subcultuur of hebben er geen behoefte aan. Ook hier zijn geen regels.

GELIJKGESTEMD • Er zijn in Vlaanderen meer dan 120 holebiverenigingen. Je vindt ze op de website van çavaria: cavariva.be. De ene vereniging is gericht op samen sporten, de ander op toneel spelen, nog een ander organiseert wandelingen of gezelschapspelavonden. Sommige verenigen jongeren, andere ouderen, terwijl heel wat groepen gewoon alle holebi’s en transgender personen uit de streek ontvangen.

Je wordt trouwens in al die groepen persoonlijk opgevangen. Je zet niet zomaar een naam op een lijst; je mag je aan een individueel gesprek met iemand van de groep verwachten, zodat je je meteen opgenomen en veilig voelt.

ROZE THUIS • Zin om verkennend rond te kijken? Steek je licht eens op bij het roze huis in je provincie. Je kan contactinformatie terugvinden op www.cavariva.be/verenigingen.

COMING-SAFE • Bij coming-in hoort ook een veiligheidstip. Vooral in de homowereld zijn de kansen op seks groot, en dan is enige seksuele weerbaarheid wel gepast. En als je dan toch aan de verleiding toegeeft, vrij dan veilig.

tijdslijn

1977

Op 16 januari ontstond de **Federatie Werkgroepen Homofilie (FWH)**, een koepelorganisatie van Vlaamse en Brusselse holebiverenigingen die opkwam voor gelijke rechten. Later noemde de koepel zich de ‘Holebifederatie’. Van-
daag is çavaria de Vlaamse koepel van holebi- en transgenderverenigingen.

BEWEGENDE HOLEBI'S • In vergelijking met andere landen heeft Vlaanderen een zeer hechte holebi- en transgender beweging. Elke provincie telt meerdere verenigingen en een eigen roze huis, die doorgaans ook zijn aangesloten bij de Vlaams koepel çavaria. Die koepel, die zijn naam haalt uit de samen- smelting van 'ça va' & 'varia' ('diversiteit is top'), steunt naast de holebiverenigingen ook de transgender en intersekse verenigingen en verdedigt de rechten van zowel holebi's, transgender en intersekse personen bij de overheid. Zo speelde de koepel een rol bij de openstelling van het huwelijk voor holebi's, de mogelijkheid tot adoptie voor ho- lebikoppels, de bescherming tegen discriminatie op basis van geardeheid en genderidentiteit en de strijd tegen homo- en transfobie.

çavaria organiseert ook **Lumi**, waar je met je zorgen terecht kunt via mail, chat of telefoon, en verzorgt het online nieuwskanaal **ZIZO** (zizomag.be).

PRIDES • Enkele dagen per jaar komen holebi's en transgender personen op straat als vrolijk aandachtsvlaggetje. Veel hetero's komen zo zelden met holebi's in contact dat ze vergeten dat er nog andere verhoudingen mogelijk zijn dan mannetje-vrouwtje, en dat niet alle gezinnen papa's én mama's hebben. Evenementen als de Belgian Pride of de Antwerp Pride brengen daar- om graag zoveel mogelijk holebi's en transgender personen op de been, vaak met enkele specifieke eisen als protest, maar ook om diversiteit te vieren. Anders zijn is niet erg, zegt zo'n Pride: integendeel, het is iets dat we met onze hele gemeenschap moeten omarmen.

DANCING IN • Zin om uit te gaan en andere holebi's te ontmoeten? Er zijn flink wat holebicafés, -fuiven en andere uitgangsmogelijkheden. Coming-in hoeft niet schoorvoetend te gebeuren, je kunt ook binnen komen dansen. Op de kalender van çavaria vind je vast wel wat naar je zin.

MEER INFORMATIE

www.cavaria.be/agenda

1978

Op 18 maart vond de allereerste internationale **homodag** plaats in Gent. Ondanks een bomalarm was de dag met meer dan tweeduizend aanwezigen een succes.

FC HOLEBI - Als holebi kun je je onwennig voelen in reguliere verenigingen, zoals sportclubs. Veel sportverenigingen hebben immers, ondanks talrijke campagnes, nog steeds een sterke machocultuur.

Ze maken er soms rottige opmerkingen over holebi's, en je verwacht je dan ook vaak aan reacties in de kleedkamers of douches.

In 2014 startte çavaria met Sports4Every1, een project tegen homo- en transfobie in de sport. Bekende sporters als Aagje Vanwalleghem, Tia Hellebaut en Tomas Van Den Spiegel werkten mee aan de campagne.

Bij de ene sport is het erger dan bij de andere uiteraard. In de wielersport valt het bij de dames wel mee. De lesbische **Judith Arndt** won dan ook al meerdere Olympische medailles en was ooit wereldkampioene. Bij het mannenvoetbal daarentegen is tot dusver nog geen enkele speler uit de eerste klasse uit de kast gekomen.

Veel openlijke holebi's sporten dan ook liever in eigen clubs en nemen deel aan eigen nationale en internationale holebisporttornooien, zoals de EuroGames, de Gay Games en de World Outgames. Sport wordt er gecombineerd met cultuur en animatie, en iedereen is er welkom. Ook heterosporters.

Sports4Every1

tijdslijn

1979

Met de slogan '**Janetten tegen de raketten**' namen tal van holebi's deel aan de antirakettenbetoging te Brussel.

COMING IN-TERNET • Sinds de komst van het internet is de wereld ontdekkingsreis ondernemen. daar kan je een roze ontdekkingsreis ondernemen.

Een aantal startpunten:

- **zizomag.be**: artikels over holebi's, queers, transgender en interseksuele personen
- *zie ook: gaylive.be, holebi.info*
- **cavaria.be**: een informatiebaken over rechten, zorgen en eisen
- **lumi.be**: voor al je vragen over gender en seksuele voorkeur
- **Facebook** (zizomagazine, cavaria, roze huizen...): dagelijks bijblijven
- **Twitter** (zizomag, cavariatweet,...)
- **chatrooms**: lees eerst de tips op lumi.be/chattips
(*bullchat.be - min19.be - gayromeo.com - gaylog.com - gay.be - gaydargirls.com*)
- **Grindr**: applicatie voor smartphones die homomannen met elkaar in contact brengt
- **Expreszo** (NL): online magazine voor holebi-jongeren - expreszo.nl

PAPIEREN VRIENDEN • Wie liever met een blad in bad gaat, kan uit deze titels kiezen:

- **Winq** (NL) tweemaandelijks magazine voor homomannen - winq.nl
- **The Gay Issue** (NL) tweemaandelijks magazine voor homomannen - thegayissue.be

1980

Eerste **Roze Zaterdag**-optocht in Brussel. In 1996 werd de naam 'Belgian Lesbian and Gay Pride' in het leven geroepen. In 2010 werd de naam veranderd in 'The Belgian Pride'. Tegenwoordig spreken we van Pride.be.

SEKS: SENSUEEL? SERIEUS? SAFE!

LET'S TALK ABOUT SEX • Ja, het heet 'homoseksueel'. Je had toch niet gedacht dat seks er niet aan te pas zou komen? En ja, met iemand van hetzelfde geslacht vrijen gebeurt uiteraard anders dan met iemand van het andere geslacht. Maar denk niet te snel dat je met één of twee woorden weet hoe de vork aan de steel zit. (uit: *homoinfo.nl*)

VRIJ VEILIG • Seks is een beetje als een spannende ontdekkingsreis maar is ook niet zonder risico's. Door veilig te vrijen vermijd je dat je een seksueel overdraagbare aandoening (soa) oploopt of doorgeeft. Vooral mannen moeten opletten. Een condoom vermindert het risico op soa's aanzienlijk, maar sluit het niet uit.

ACTIEF • Een homo noemen we 'actief' als hij een andere man penetreert - *synoniem: top*

AFTREKKEN • Met de hand de eikel stimuleren.

AIDS • De ziekte die het afweersysteem aantast, veroorzaakt door het hiv-virus.

ANAAL • Via de anus

ANONIEME SEKS • Seks met iemand die je niet kent. Sommige mannen hebben anonieme seks met andere mannen op speciale ontmoetingsplaatsen.

BEFFEN • Met de tong de clitoris stimuleren. - *synoniem: likken*

BEFLAPJE • Dun lapje van rubber dat over de schaamlippen en clitoris wordt gelegd, zodat de mond niet met de vagina in contact komt en er soa's vermeden worden, maar je toch gestimuleerd kunt worden. - *synoniem: liklapje*

CONDOOM • Rubberen hoesje dat over de penis wordt gehuld, zodat er geen fysiek contact is tussen penis en de partner en zaad wordt opgevangen.

Het gebruik van condooms biedt een belangrijke bescherming tegen hiv en andere soa's.

CRUISING • Het zoeken van vluchtige seksuele contacten, vaak op specifieke ontmoetingsplaatsen, zoals parkings, parken of supermarkten.

DILDO • Langwerpige seksspeeltje

HIV • Het virus dat de ziekte aids veroorzaakt. Naar schatting één op de twintig Vlaamse homomannen heeft het virus, waarvan één op de zes het nog niet weet.

KONTLIKKEN • Het likken van de anus - *synoniem: rimmen*

KONTNEUKEN • Neuken in de anus.

LEEFTIJDSGRENS • Leeftijd waarop het wettelijk is toegestaan om seks te hebben. Deze leeftijd is in België 16 jaar.

tijdslijn

1986

Eerste **Lesbiennedag** in Gent.

Daarom doe je er goed aan om je om de zes maanden te laten testen, ook als je geen symptomen vertoont. Heb je als homo een vaste partner? Besef dan dat veel homo's hiv oplopen via hun vaste partner. Laat je al-lebei testen voor je het condoom weglaat, maak goede afspraken en wees eerlijk met elkaar. Door veilig te vrijen toon je respect voor je eigen gezondheid en voor die van je partner(s).

MEER INFORMATIE

www.mannenseks.be

www.allesoverseks.be

www.levenmethiv.be

boek: 'Lesbische Seks. Een praktisch handboek'. M. Hermans

MASTURBATIE • Jezelf laten klaarkomen op welke manier dan ook, al dan niet fantaserend, al dan niet gebruik makend van speeltjes of porno.

NEUKEN • Met penis, vingers, dildo of vibrator binnengaan in vagina of anus.

PASSIEF • De partner die gepenetreerd wordt.
- *synoniem: bottom*

PIJPEN • Met mond en tong stimuleren van eikel en penis van de sekspartner.

PLASSEKS • Vorm van seks waarbij men opgewonden raakt van het zien, ruiken, voelen of proeven van urine. - *synoniemen: watersport, gouden douche, gouden regen, urophilia*

POPPERS • Vloeistof die snel verdampt en gemakkelijk ingeademd kan worden. Ze veroorzaken soms een hardere erectie en een versoepeling van de kringspier van de anus.

SOA • Seksueel overdraagbare aandoening, oftewel geslachtziekte, onder andere chlamydia, hepatitis B, herpes genitalis, gonorrhoe, genitale wratten, hiv en syfilis. Eén op de zeven Vlaamse homo's die zich liet testen, bleek een soa te hebben.

VEILIG VRIJEN • Seks waarbij gering risico gelopen wordt om hiv of andere soa op te lopen of over te dragen. Je gebruikt dan condooms en laat geen sperma of menstratiebloed in de mond komen.

VERSA(TILE) • Iemand die zowel de actieve als de passieve rol inneemt

VIBRATOR • Langwerpige trillende seksspeeltje om mee te neuken of de clitoris te stimuleren.

VINGEREN • De clitoris of anus stimuleren met je vingers.

VRIJ VEILIG - MANNEN

1. Praat over seks: spreek af wat je wil en niet wil
2. Gebruik bij het neuken altijd condoom en glijmiddel
3. Vermijd sperma in de mond
4. Laat je vaccineren tegen hepatitis A en B
5. Laat je tijdig testen

VRIJ VEILIG - VROUWEN

1. Praat over seks: spreek af wat je wil en niet wil
2. Vermijd menstratiebloed in de mond
3. Gebruik een beflapje als je toch wil beffen tijdens de menstruatie
4. Doe een condoom om een dildo die je met anderen deelt
5. Laat je vaccineren tegen HPV (Humaan Papilloma Virus)
6. Laat je tijdig testen

VERLIEFD, VERLOOFD, GETROUWD

ROMANTIEK • Sommigen vinden dat het woord ‘homoseksueel’ te veel het accent legt op de ‘seks’. Het gaat immers ook om liefde en relaties. Holebi's hebben net zoveel nood aan romantiek als hetero's. Relaties kunnen er net zo complex zijn, en net zo uiteenlopend. Sommigen zijn monogaam, anderen houden er meerdere relaties tegelijk op na; sommigen houden van hun vrijgezellenleven, anderen huwen al nadat ze elkaar een jaar kennen.

HUWEN • Voor holebi's staan dezelfde samenlevingsvormen open als voor heterokoppels:

- **Het huwelijk.** België was het tweede land ter wereld dat het huwelijk openstelde voor koppels van gelijk geslacht. Sinds 1 juni 2003 hebben holebikoppels dezelfde rechten als gehuwde heterostellen.
- **Het feitelijk samenwonen.** Deze samenlevingsvorm komt tot stand zonder enige vorm van formaliteiten. Er zijn in deze samenlevingsvorm geen specifieke verplichtingen, noch bijzondere rechten in hoofde van de partners. Zij hebben wel de mogelijkheid om sommige regelingen tussen hen contractueel vast te leggen via een notaris in een samenlevingscontract.
- **Het wettelijk samenwonen.** Dit is een samenlevingsvorm tussen het huwelijk en het feitelijk samenwonen en komt tot stand door het overhandigen van een verklaring van wettelijk samenwonen aan de ambtenaar van de burgerlijke stand. Door het afleggen van deze verklaring ontstaan er een reeks rechten en verplichtingen die vergelijkbaar zijn met het huwelijk, maar die toch minder ver reiken. Wel kunnen wettelijk samenwonenden hun wederzijdse rechten en verplichtingen nader uitwerken in een samenlevingscontract dat bij voorkeur opgesteld wordt door een notaris.

MEER WETEN

over huwen of samenwonen?

www.notaris.be

Op zondag 20 augustus vielen een tachtigtal rijkswachters de discotheek **Le Délire** in Aalbeke binnen, een discotheek die elke zondag druk bezocht werd door homomannen. De razzia, bedoeld om druggebruikers en dealers op te sporen, verliep extreem agressief. De Liga voor Mensenrechten sprak achteraf over een discriminerende actie tegen homo's.

WIE IS HET MANNETJE? • Heel vaak krijg je als holebikoppel die vraag: wie is het mannetje, wie het vrouwtje? De meer zorgzame man of diegene die het meest kookt, wordt dan al gauw het 'vrouwtje' genoemd en de lesbische vrouw die de veel verdienende job heeft of de vuilniszakken buitenzet, is het 'mannetje'. Tenminste, zo zien anderen het. De partners in dat koppel zien het vaak helemaal niet zo. Twee vrouwen of twee mannen die samenleven gaan creatiever om met het traditionele rollenpatroon. Je kunt er helemaal niet van uitgaan dat de ander dit of dat doet omdat hij nu eenmaal de man is of zij de vrouw. Je organiseert je leven volgens wat je allebei leuk vindt en maakt goede afspraken.

"Vragen wie de man of de vrouw is bij koppels van hetzelfde geslacht is als vragen welk eetstokje de vork is."

– Ellen DeGeneres

"We hebben op de banken van het balkon van de Kamer van Volksvertegenwoordigers geapplaudiseerd, wat eigenlijk niet mocht. Louis Tobback is ons de dag nadien komen zeggen dat we buiten gegooid hadden moeten worden. Niemand nam er echter aanstoot aan. Het merkwaardige is dat het bij ons zo vlot gelopen is. Het geregistreerd partnerschap dat René en ik in Antwerpen symbolisch als eerste hebben getekend, was veel spannender, maar heeft alles in een stroomversnelling gebracht."

Tom Lanoye op Studio Brussel, januari 2013

© Belga

© Belga

Marion Huibrechts en **Christel Verswyvelen** huwden als eerste Belgisch homokoppel op 6 juni 2003.

"We zijn nog altijd even gelukkig als toen. [...] Ik denk dat er intussen toch een quasivolledige maatschappelijke aanvaarding is, ook voor ons. Tien jaar geleden wisten we niet hoe iedereen in België ging reageren, onze omgeving reageerde uiteraard schitterend."

Marion Huibrechts op Radio 2, januari 2013

TWEE PAPA'S, TWEE MAMA'S

KINDEREN • Mensen die tegen het homohuwelijk gekant zijn, moeten er meestal helemaal niet van weten dat holebi's kinderen zouden opvoeden. Dat lijkt hen compleet onmogelijk. Het ene onderzoek na het andere wijst echter uit dat kinderen daar helemaal geen hinder van ondervinden.

ADOPTEREN • Sinds 2006 mogen koppels van hetzelfde geslacht volgens de wet samen kinderen adopteren. Dit betekent dat sindsdien 2 vrouwen of 2 mannen de juridische ouders kunnen zijn van een kind. In de praktijk worden kinderen al veel langer opgevoed door 2 mama's of 2 papa's.

MEEMOEDERS • Lesbische koppels kunnen via een (meestal anonieme) donor een kind krijgen. De meeste ziekenhuizen staan open voor hun kinderwens. Indien gehuwd, heeft de meemoeder automatisch een juridische band met het kind. Indien niet gehuwd kan de meemoeder het kind erkennen.

MANNEN • Homomannen met een kinderwens blijven vaak in de kou staan. Adoptie mag dan wettelijk geregeld zijn, in de praktijk zijn er voor hen weinig mogelijkheden. Vooral buitenlandse adoptie vormt een probleem. De meeste landen die kinderen voor adoptie afstaan, weigeren immers om die kinderen bij holebikoppels te plaatsen. Er zijn adoptiekanalen met de USA en Zuid-Afrika in opstart. Voor binnenlandse adoptie zijn de wachtlijsten heel lang.

CIJFER

Uit het Zzip2-onderzoek van 2011 bleek dat

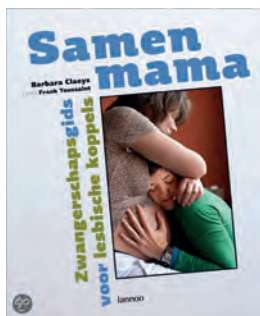
15,4%

van de holebikoppels kinderen hadden. Bij heterokoppels was dat 37,6%.

Bij **61%**

waren de kinderen afkomstig uit een vroegere heterorelatie, 17% werd verwekt binnen de holebirelatie. 18% werd geadopteerd, 9% bestond uit stiefkinderen en 2% uit pleegkinderen.

MEER INFORMATIE

'Samen Mama. Zwangerschapsgids voor lesbische koppels' Barbara Claeys, Lannoo, 2008

lumi.be/info/gezin-ouderschap

Vragen over adoptie:

kindengezin.be/adoptie

Boekentip voor kinderen: 'Ik heb twee moeders.' Marja Vos, Bookscout.nl, 2009

"Ik heb twee moeders, één biologische en één niet-biologische. Mijn moeders zijn getrouwd. Mijn niet-biologische moeder heeft drie kinderen, dat zijn mijn oudere broer en mijn twee oudere zussen. Zij zijn voor mij mijn echte broer en zussen. Verder heb ik ook nog een broertje, wij zijn van dezelfde moeder en dezelfde spermadonor. Wij weten niet wie die is."

"De band binnen het gezin is heel erg hecht en we behandelen elkaar ook altijd alsof we een 'normale' familie zijn. Zo voelt het voor ons ook. Mijn broer heeft voor mij altijd de plek van een vader opgevuld.

Ik heb echter één keer meegemaakt dat ik een vader miste. Ik was bij een vriend thuis en hij was met zijn vader aan het stoeien. Dat was het enige moment dat ik doorhad dat ik dit nooit heb gehad."

"Toen ik naar de middelbare school ging kwam het vanzelf ter sprake voordat mijn nieuwe vrienden bij mij thuis kwamen. Ik heb er ook nooit vervelende reacties op gekregen."

"Tijdens mijn opvoeding heb ik veel liefde en aandacht gekregen, ook al waren we met vijf kinderen thuis. Ik ben dus heel erg blij met de opvoeding die ik heb gehad. Af en toe ben ik denk ik wel te zachtvaardig. Het zou kunnen zijn dat dit komt doordat ik geen vaderfiguur heb gehad. Waarschijnlijk was ik dan een wat harder persoon geweest en zou ik misschien wel meer van me afbijten. Maar het is niet dat ik dat heel erg mis. Ik ben al met al nooit iets te kort gekomen. Ik heb een gelukkige en gewone jeugd gehad, net zoals ieder ander kind, maar dan met twee moeders. Voor mij is mijn leven heel normaal. En eigenlijk ben ik er wel trots op, omdat het redelijk uniek is."

Abel in 'Puberteit, portretten over het leven van pubers'
- Judith Grobecker 2013

Anne Van Asbroeck was de eerste Vlaamse minister van Gelijke Kansen. Holebi's waren van bij het begin een belangrijke doelgroep.

TUSSEN OPEN ARMEN EN GESLOTEN VUISTEN

Hoewel er niks fout is aan het verliefd worden op of vrijen met mensen van je eigen geslacht, kan je seksuele oriëntatie toch voor heel wat onrust zorgen. Dat heeft vaak te maken met het feit dat niet iedereen even positief staat tegenover holebiseksualiteit, maar je kunt ook als holebi zelf met je geaardheid worstelen.

ANDERS ZIJN IS VERWARREND

ZELFDODING • Die verwarring kan overigens zeer zware vormen aannemen. Meer dan de helft van de lesbische of biseksuele meisjes zouden al ernstig zelfdoding overwogen hebben. Dat is drie keer zoveel als heteromeisjes van dezelfde leeftijd. Het aantal zelfdodingspogingen ligt vijf keer zo hoog. Homojongens ondernemen dubbel zoveel zelfdodingspogingen als hun heteroseksuele leeftijdsgenoten.

Onderzoekers vermoeden dat de oorzaak hiervoor te vinden is in het gebrek aan rolmodellen, de moeizame vorming van een minderheidsidentiteit, stigmatisering en verinnerlijkte homofobie (zie p.35).

**Worstel je zelf met zelfdodingsgedachten?
Aarzel dan niet om hulp te vragen.**

lumi 0800 99 533
vragen@lumi.be
www.lumi.be

zelfmoord1813.be
voor info en hulp

1813
zelfmoord

tijdslijn

1997 **Ellen DeGeneres**, Amerikaanse actrice en stand-upcomédienne, deed in 1997 haar coming-out. Tegelijkertijd kwam ook het hoofdpersonage in de televisieserie Ellen (Ellen Morgan, gespeeld door DeGeneres) uit voor haar geaardheid. Velen prezen DeGeneres voor haar moed, maar ze kreeg ook veel tegenwind en de serie 'Ellen' werd stopgezet. Na een moeilijke periode maakte ze haar comeback in de populaire 'The Ellen DeGeneres Show'.

LESBISCHE ZORGEN

42,6%

van de lesbische en bi-meisjes voelt zich soms verlegen om haar oriëntatie.

37,5%

maakt zich zorgen over het feit dat haar gedrag als 'typisch lesbisch of biseksueel' zou kunnen worden gezien.

43,4 %

van hen werd al minstens 1 keer geconfronteerd met verbaal of psychisch geweld. (Welebi-onderzoek, 2009).

MEER INFORMATIE

'Ik wou dat ik dood was', Movisie, 2012

www.movisie.nl/publicaties/ik-wou-ik-dood-was

GEBREK AAN ROLMODELLEN • Wanneer je jezelf als 'anders' ervaart, ga je doorgaans op zoek naar mede-'anderen', liefst openbare figuren die aantonen dat je 'anders-zijn' geen probleem of hindernis hoeft te zijn. Dergelijke rolmodellen zijn er ook voor holebi's, maar niet zo veel als je eigenlijk zou verwachten. Als ongeveer een tiende van de bevolking holebi is, zou je ook verwachten dat een tiende van de acteurs, politici, sportvedetten dat is. Toch merken we dat niet. De mogelijkheden om je met zo'n rolmodel te identificeren zijn dus eerder beperkt.

Bovendien werkt de onzichtbaarheid van vele holebi's ontradend. Het lijkt dan alsof die holebi's 'problemen verwachten' wanneer ze open zouden zijn. Het is niet zeker dat sommige bekende figuren om die reden in de kast blijven. Sommigen vinden gewoon dat hun privéleven net dat is: privé.

MINDERHEIDSIDENTITEIT • Holebi's behoren tot een minderheid. Als holebi groei je doorgaans op in een heteroseksuele omgeving en heb je daardoor misschien het gevoel alleen te staan en heb je minder identificatiemogelijkheden.

STIGMATISERING, MINDERHEIDSSTRESS EN VERINNERLIJKE HOMOFOBIE

Als lid van een minderheidsgroep voel of weet je je soms ten onrechte anders behandeld. Vaak worden aan je minderheidsgroep vooroordelen verbonden, die je liever niet met jezelf associeert. Je krijgt dan het gevoel dat je je anders-zijn als een brandmerk meedraagt, en dat jou daardoor kansen worden onzegd.

Die vooroordelen kunnen je onzeker maken. Of misschien krijg je het daardoor moeilijk om jezelf als deel van die groep te zien. Sommige holebi's nemen bovendien de negatieve gevoelens die in de samenleving bestaan tegenover holebi's over. (verinnerlijkte homofobie)

Deze mix wordt 'minderheidsstress' genoemd, een voedingsbodemp voor zelfverachting en zelfdestructieve gevoelens. Een stress die nog groter wordt, wanneer je als holebi probeert om je geaardheid, je gevoelens, je gedrag verborgen te houden.

2000

De eerste **roze huizen** openen hun deuren. Op 24 maart opende Casa Rosa in Gent, op 23 september Het Roze Huis in Antwerpen. Later kregen ook Brussel, Hasselt, Leuven en Oostende een roze huis.

UITSLUITEN IS UITGESLOTEN

HOMONEGATIEF • Sommige mensen blijven problemen hebben met holebi's. Zo noemen sommigen homoseksualiteit nog steeds een zonde of een ziekte, en bekijken ze homo's, lesbiennes en biseksuelen meer dan afkeurend. Zij vormen gelukkig een steeds kleinere groep.

Tegenwoordig gaat het vaker om een subtielere, modernere vorm van homonegativiteit. Zo hoor je regelmatig dat "holebi's niet altijd moeten tonen dat ze holebi zijn" of dat mensen "geen probleem hebben met holebi's, als ze maar van me blijven". Je merkt dan soms aan de afkeuring op hun gelaat dat ze nog sterkere dingen zouden willen zeggen, maar dat ze beseffen dat dit niet meer kan in Vlaanderen.

Ook holebi's zelf kunnen hiermee worstelen, en zich negatief opstellen tegenover holebi's die zich opvallender gedragen.

HOMOFOOB • In plaats van 'homonegatief' gebruiken we ook soms het woord 'homofoob'. Daarmee bedoelen we niet dat afkeer voor holebi's een psychische aandoening is zoals 'arachnofobie' (angst voor spinnen) of 'agorafobie' (angst voor grote ruimtes), maar het lijkt er soms wel op. De afkeer voor holebi's is vaak zo irrationeel gegrond en zit soms zo diep dat het wel een aandoening lijkt.

Toch zijn er al heel wat oorzaken voor deze fobie geopperd, zoals:

- een onbegrip voor alles wat anders is;
- de verwarring van homoseksualiteit met pedofilie;
- religieuze of culturele normen die homoseksualiteit al van oudsher afkeuren;
- de angst voor of onzekerheid over eigen homoseksuele gevoelens;
- het gevoel dat holebi's het macho-ideaal en de man-vrouw-verhouding in vraag stellen.

CIJFER

72 %

van de Vlamingen vindt het goed dat holebi's mogen trouwen.

7 %

van de Vlamingen vindt het een probleem als zijn kind les krijgt van een holebilerkracht. (SCV-survey 2014)

tijdslijn

2003

Een historisch jaar voor de holebi-emancipatie! Seksuele geaardheid werd opgenomen in de **antidiscriminatiewet**. De eerste holebikoppels stapten in het huwelijksbootje.

DISCRIMINATIE • Als holebi kun je geconfronteerd worden met discriminatie. Zo gebeurt het soms dat een homo- of lesbisch koppel een huurhuis niet toegewezen krijgt omdat de verhuurder problemen heeft met holebi's. Of ze krijgen geen dubbel bed in een hotel, terwijl dat voor een heterokoppel geen probleem is. Maar het kan ook gaan om pesterijen, voortdurende (denigrerende) opmerkingen op het werk, vijandige taal op het internet enzovoort.

Discriminatie betekent dat je iets wordt ontzegd op basis van iets dat niet ter zake doet. Discriminatie op basis van geaardheid is bij wet verboden in België.

BEN JE SLACHTOFFER VAN DISCRIMINATIE OF PESTERIJEN?

Blijf er niet mee zitten, slik de beledigingen niet in stilte. Herhaalde discriminatie en pesterijen kunnen uitmonden in depressiviteit. Misschien ga je jezelf censureren, durf je op bepaalde plaatsen niet meer te komen.

Neem **contact** op met de Lumi (lumi.be) of met een van de vele **meldpunten** (meld-het.be) in Vlaanderen om erover te praten. Je kunt daar trouwens ook een officiële melding doen.

VERZAMEL BEWIJZEN • Wanneer je aangifte doet van een geval van discriminatie, zullen ze je om bewijzen vragen. Hou dus de mails, brieven, sms'jes of graffiti op je muur bij. Vraag getuigen of ze bereid zijn om eventueel te praten. Scheur hatelijke brieven niet kapot. Wis boodschappen van iemand die je lastigvalt niet van je antwoordapparaat. Als een immokantoor je via je voicemail laat weten dat jij en je partner niet in aanmerking komen voor een huurappartement omdat je geen 'traditioneel koppel' bent, wis dat bericht dan niet. En als iemand je aanvalt en je moet naar de dokter, laat dan een medisch getuigschrift opstellen en laat foto's maken van de verwondingen.

MEER INFORMATIE

'Opvallen en Rechtslaan, een gids voor slachtoffers van holebifoob en transfoob geweld'
çavaria, 2014

2004

'**The L Word**', een populaire Amerikaanse soapreeks over lesbiennes, verscheen voor het eerst op de Vlaamse televisie.

HOMOFOOB GEWELD IN VLAANDEREN

EEN MONSTER MET VEEL GEZICHTEN • Horen we over 'homofob geweld' of 'gaybashing', dan denken we meteen aan blauwe ogen en bloedneuzen. 'Geweld' is echter ruimer:

- **FYSIEK GEWELD:** slaan, duwen, trekken...
- **VERBAAL EN PSYCHISCH GEWELD:** schelden, beledigen, uitlachen, belachelijk maken, verdacht maken, intimideren, pesten, vernederen, kwetsen, ongewenst outen, verbieden je te outen of je geaardheid te beleven...
- **MATERIEEL GEWELD:** beschadigen of vernielen van goederen, besmeuren of bekladden van muren, auto's...
- **SEKSUEEL GEWELD:** ongepast aanraken, strelen, verkrachten...

Meld geweld

Je kunt dit doen bij:

- het politiebureau in de buurt waar de feiten zich afspeelden (bel 101)
- meld-het 0800 12 800 - een meldpunt voor discriminatie
- de Lumi 0800 99 533 - Lumi geeft je ook tips om de melding bij de politie vlot te laten verlopen.
- lokaal meldpunt discriminatie (via www.unia.be)

Wil je niet naar de politie maar toch melden? Contacteer dan Lumi. De vrijwilliger aan de andere kant van de lijn of de chat kent de holebiwereld, weet waarover je praat en is bovendien opgeleid om je bij te staan. Hij of zij luistert naar je verhaal en staat klaar met advies en een correcte doorverwijzing.

18,4 %

van de holebi's werd de voorbije zes maanden bedreigd of lastiggevalen.

35,3 %

van de holebi's had de voorbije zes maanden minstens een keer last van verbaal geweld. Zzip 2, 2011

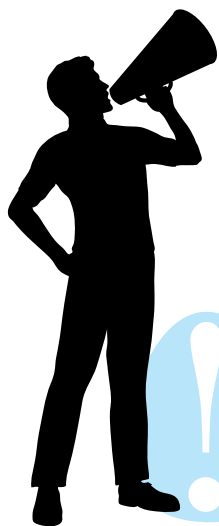
CIJFER

VRIJE MENINGSUITING? • Je zou kunnen opperen dat alle gescheld of elke negatieve uitlating dan maar strafbaar moet gemaakt worden. Dat kan echter niet zomaar. Er bestaat ook een 'recht op vrije meningsuiting'. Als iemand roept dat "homo's niet geschikt zijn om kinderen op te voeden en dus geen kinderen zouden mogen adopteren", dan kunnen we hem antwoorden dat wetenschappelijk onderzoek zijn stelling weerlegt, maar je kunt hem die mening niet verbieden.

LET WEL: het is wel verboden om aan te zetten tot discriminatie, haat of geweld: je mag anderen niet bewust aanzetten om holebi's tegen te werken of aan te vallen, of keer op keer via een publiek forum met beledigingen en negatieve uitspraken een antiholebisfeer proberen op te wekken

PESTEN OP SCHOOL • Dat pesten niet kan, ook niet op school, is vanzelfsprekend. Toch melden holebi-jongeren vaker pesterijen dan heterojongeren. Een derde van de heterojongeren zegt het storend te vinden wanneer een jongen zich 'te vrouwelijk' gedraagt. Ze roepen de 'vrouwelijke jongens' of 'mannelijke meisjes' dan na omwille van hun geaardheid, hoewel die misschien niet eens holebi zijn. Genderexpressie en seksuele oriëntatie worden vaak verward.

HOMOVRIENDELIJKHEID GEWENST • Holebi-jongeren voelen zich niet altijd goed in hun vel. Sommigen worstelen met hun zelfaanvaarding, anderen zijn bang om het te vertellen aan hun omgeving. Ze hebben nood aan steun, positieve verwachtingen en vertrouwen. Ze moeten weten dat hun school een holebivriendelijke omgeving is. Dit geldt trouwens niet alleen voor de leerlingen, maar ook voor de leerkrachten, die uiteraard ook holebi kunnen zijn.

VIJF TIPS

VOOR EEN HOLEBIVRIENDELIJKERE SCHOOL

1. Maak niet-traditionele relatievormen zichtbaar

Voer ook holebikoppels op als voorbeelden in leeslessen, vraagstukken of geschiedenislessen. Vermeld de geaardheid van openlijk homoseksuele politici, artiesten of wetenschappers. Ook openlijke holebileerkrachten kunnen een rolmodel zijn voor de leerlingen.

2. Steun coming-out, maar leg niets op

Wie uit de kast wil komen, moet dat op eigen initiatief in een veilige, vriendelijke en verwelkomende omgeving kunnen doen. Maak duidelijk dat het geen enkel probleem vormt, maar verplicht niets. Noch aan leerlingen, noch aan leerkrachten.

3. Bied vertrouwenspersonen

Wie gepest wordt, moet terecht kunnen bij een vertrouwenspersoon: een leerkracht, leerlingenbegeleider, of iemand van de directie. Maak die vertrouwenspersoon ook bekend, en maak duidelijk dat die ook openstaat voor onder andere holebi's en transgender personen.

4. Pak pesterij aan

Lach pestgedrag niet weg. Zeg niet "dat die zich maar moet harden". Toon dat je het ernstig neemt, en treed op tegen pesterij. Zet antipest-acties op.

5. Geef aandacht aan seksuele identiteit

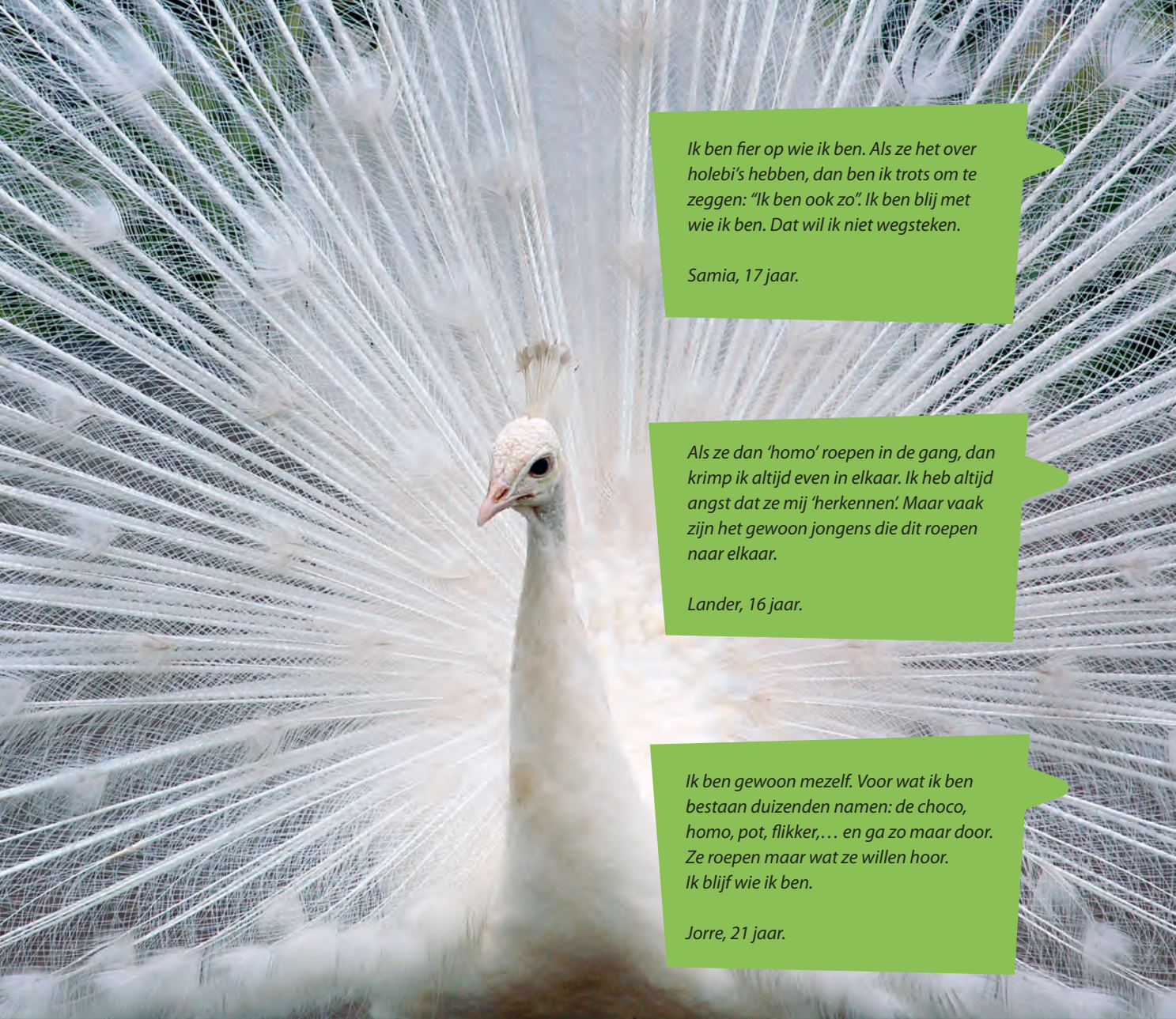
Het staat in de vakoverschrijdende eindtermen: je moet er aandacht aan besteden. Weet je niet hoe? Neem dan contact op met KLIQ. Het onderwijsteam van KLIQ is gespecialiseerd in gender en seksuele diversiteit in het onderwijs. Bekijk het aanbod op: www.kliqvzw.be/onderwijs-brochure

MEER INFORMATIE

Op www.schooluitdekast.be vind je gratis uitgewerkte methodieken en een vat vol inspiratie!

Ik ben fier op wie ik ben. Als ze het over holebi's hebben, dan ben ik trots om te zeggen: "Ik ben ook zo". Ik ben blij met wie ik ben. Dat wil ik niet wegsteken.

Samia, 17 jaar.

Als ze dan 'homo' roepen in de gang, dan krimp ik altijd even in elkaar. Ik heb altijd angst dat ze mij 'herkennen'. Maar vaak zijn het gewoon jongens die dit roepen naar elkaar.

Lander, 16 jaar.

Ik ben gewoon mezelf. Voor wat ik ben bestaan duizenden namen: de choco, homo, pot, flikker,... en ga zo maar door. Ze roepen maar wat ze willen hoor. Ik blijf wie ik ben.

Jorre, 21 jaar.

2011

Elio Di Rupo werd de eerste openlijk homoseksuele premier van België en was ook de eerste openlijke homo die premier werd in de hele wereld.

PESTERIJ OP DE WERKVLOER • Ook op de werkvloer kun je gepest worden om je geaardheid, of omdat mensen vermoeden dat je homo bent. Soms gaat het om vervelende maar 'onschuldig' bedoelde, flauwe grappen of over vervelend geroddel, maar soms neemt het echt grove vormen aan. Laat dan niet over je heen lopen. Discriminatie op de werkvloer is bij wet verboden. Meld het.

Bij Lumi, je vakbond, de vertrouwensfiguur op het werk of een meldpunt discriminatie.

meld-het.be

CIJFER

1 OP 5

holebi's spreekt op het werk niet over zijn of haar partner.

1 OP 10

holebi's heeft het gevoel ontslagen te zijn of werkkansen te hebben gemist omwille van zijn of haar geaardheid.

JE WERK, JE LEEFWERELD • We brengen veel tijd door op de werkvloer. Soms meer dan thuis. Je praat met collega's over meer dan werk alleen. Als holebi moet je dan de keuze maken of je ze hét vertelt of niet. Doe je dat wel, dan loop je het risico op afwijzing. Doe je het niet, dan heb je de stress van het verzwijgen.

Vooraf in de zorg- en onderwijssector blijken holebi's moeilijk uit de kast te komen.

Ondernemingen uiten zich daarom best expliciet als holebi-vriendelijk. Dat kan door posters op te hangen, holebi's te vermelden in een non-discriminatiecode of een eigen holebi-netwerk te steunen. Zoals bijvoorbeeld de overheid, de politie, IBM of Accenture nu al doen.

KLIQ

MEER INFORMATIE

kliqvzw.be

MEER INFORMATIE

workplacepride.org

EEN WERELD VAN VERSCHIL

België is één van de beste landen om in te leven als holebi. De wetgeving erkent je, je mag er huwen, kinderen opvoeden en je gelijke rechten zijn er zelfs beschermd in een antidiscriminatiewetgeving. Er wordt bovendien ook bewust actie gevoerd tegen homofobie en homofoob geweld, die er jammer genoeg wel nog steeds zijn.

In heel wat landen heb je het als holebi een heel stuk moeilijker. Meer nog, in Iran, Soedan of Saoedi-Arabië en nog een stel andere landen kun je om je geaardheid zelfs ter dood worden veroordeeld.

Deze kaart toont hoe de situatie is voor holebi's wereldwijd anno 2015.

Te raadplegen via www.rainbow-europe.org

PERSECUTION

DEATH PENALTY

6 countries and parts of Nigeria and Somalia

IMPRISONMENT

75 countries and 5 entities

"Anti-propaganda law" restricting freedom of expression and association

Death penalty

= NOT IMPLEMENTED
Iraq: persecution by organised non-state agents.

Imprisonment from 14 years to a life-long sentence

Imprisonment up to 14 years

THE LESBIAN, GAY AND BISEXUAL MAP OF WORLD LAWS

ILGA, THE INTERNATIONAL LESBIAN, GAY, BISEXUAL, TRANS AND INTERSEX ASSOCIATION

MAY 2015

WWW.ILGA.ORG

ment, no precise indication of the length /banishment

opaganda law without other ion persecuting on the basis of sexual orientation

RECOGNITION

RECOGNITION OF SAME-SEX UNIONS

34 countries and 65 entities

JOINT ADOPTION

17 countries and 28 entities

* See ILGA's SSHR for names of States. When the majority of entities of one country has equality marriage, the whole country is attributed to the dark green color (Marriage).

Marriage

Equal (almost equal) substitute to marriage

Clearly inferior substitute to marriage

Joint adoption

PROTECTION

ANTI-DISCRIMINATION LAWS

69 countries and 85 entities

Countries which introduced laws prohibiting discrimination on the grounds of sexual orientation

NO SPECIFIC LEGISLATION

No specific legislation

GELIJKE KANSEN - VLAAMSE OVERHEID

Het team Gelijke Kansen is verantwoordelijk voor de voorbereiding, uitvoering, evaluatie en coördinatie van het gelijkekansenbeleid. Concreet betekent dit onder meer dat Gelijke Kansen kennis verzamelt, onderzoek financiert, campagnes voert, subsidies verleent en een wettelijk kader uitbouwt.

Havenlaan 88, 1000 Brussel
02-553 52 16
gelijkekansen@vlaanderen.be
www.gelijkekansen.be

ÇAVARIA

Çavaria zet zich in voor het welzijn, gelijke rechten en gelijke kansen van holebi's, transgender en intersekse personen*. Çavaria bouwt verder aan een solidaire en inclusieve samenleving met een brede kijk op seksuele oriëntatie, gender-expressie, genderidentiteit en seksekenmerken. Çavaria is een beweging, een belangenorganisatie en een expertisecentrum.

ZIZO is het online magazine van çavaria, Lumi de opvang- en infolijn en KLIQ de vormingspartner.
www.cavaria.be

TRANSGENDER INFOPUNT

Deze instantie is toegankelijk voor iedereen met vragen over het transgender thema. Je kunt er terecht met zorgvragen en voor informatie of ondersteuning rond familiale problemen, werkgerelateerde aspecten, schoolcontext, discriminatie en nog veel meer. Op hun website kan je ook een hulpverlener of arts in je buurt vinden op het online zorgaanbod. Hoewel het is gehuisvest in het UZ Gent, meer bepaald in het centrum voor seksualiteit en gender, heeft het geen medische bevoegdheid. Voor het stellen van een diagnose of hormonale behandeling kan je bij het Genderteam zelf terecht.
www.transgenderinfo.be
www.uzgent.be/genderteam

LUMI

Lumi is er voor alle vragen over gender en seksuele voorkeur. Op de website www.lumi.be vind je heel veel informatie terug. Je kan ook bij Lumi terecht via het gratis nummer 0800 99 533 op maandag, woensdag en donderdag van 18.30u tot 21.30u. Je kan ook chatten via de website of contact opnemen via vragen@lumi.be.
www.lumi.be

VERDER VERKENNEN

WEL JONG NIET HETERO

Wel Jong Niet Hetero is een Landelijke Jeugdvereniging voor jongeren die in alle vrijheid en veiligheid hun genderidentiteit, -expressie en seksuele oriëntatie willen beleven. De jeugdwerkorganisatie organiseert zowel on- als offline ontmoeting en zet in op informatie en sensibilisatie voor jongeren en hun begeleiders.

www.weljongniethetero.be

KLIQ

Kennis van genderdiversiteit en seksuele oriëntatie is noodzakelijk om maatschappelijke verandering te bekomen. Daarom biedt deze vzw vormingen aan om diverse maatschappelijke actoren te ondersteunen en te begeleiden, en dat op vlak van welzijn, werkvloer, lokaal beleid, ouderenzorg, asiel, discriminatie, onderwijs, sport en opvoeding.

www.kliqvzw.be

www.kliqacademy.be

DE REGENBOOGHUIZEN

Elke provincie heeft een regenbooghuis, een laagdrempelig aanspreekpunt voor seksuele oriëntatie en genderdiversiteit. Ze zijn regionale koepelorganisaties die als ontmoetingsplaats functioneren voor LGBTI+-verenigingen en -individen.

Je kan hun contactinformatie terugvinden op www.cavaria.be/verenigingen

MERHABA

Een sociale beweging die met de hulp van vele partners en vrijwilligers bouwt aan een warme wereld voor alle holebi, transgender en intersekse personen (LGBTQI*) met een migratieachtergrond, ongeacht hun leeftijd, nationaliteit, etnische achtergrond, geardeerdheid, geslacht, godsdienst, levensovertuiging, politieke overtuiging, opleiding, maatschappelijke positie of wettelijk statuut.

www.merhaba.be

ZIZO

ZIZO is het online LGBTI+-magazine van çavaria. ZIZO brengt artikels over holebi's, queers, transgender en intersekse personen.

www.zizomag.be

Vlaanderen
is gelijke kansen